

THE LONGEST RIDE

Nicholas Sparks bij Boekerij:

The Notebook (Het dagboek)

Message in a Bottle (De brief)

Safe Haven (Veilige haven)

The Best of Me

The Longest Ride

The Choice (De keuze)

Zie mij

De ontmoeting

De thuiskomst

De bruiloft

Wij twee

Je bent nooit alleen

Op het eerste gezicht

Een liefde om nooit te vergeten

Met hart en ziel

De redding

Leven voor de liefde

Lieve John

De gelukkige (The Lucky One)

De terugkeer

Het laatste lied (The Last Song)

De wens

Droomland

Blijf bij me (Remain)

Nicholas Sparks

The Longest Ride

(De lange tocht)

Twee stellen die worden gescheiden door
levensjaren en -ervaring komen toch
op een onverwachte manier samen...

Vertaald door Harmien Robroch

Eerste druk 2015
Tiende druk 2025

ISBN 978-90-492-0959-9
ISBN 978-94-023-2845-5 (e-book)
NUR 302

Oorspronkelijke titel: *The Longest Ride*
Oorspronkelijke uitgever: Grand Central Publishing, a division
of Hachette Book Group, Inc.
Vertaling: Harmien Robroch
Omslagontwerp: Johannes Wiebel – punchdesign
Omslagbeeld: Adobestock, Shutterstock
Zetwerk: ZetSpiegel, Best

© 2013 Willow Holdings, Inc.
© 2015 Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

*Voor Miles, Ryan, Landon,
Lexie en Savannah*

1

Begin februari 2011

Ira

Ik denk wel eens dat ik de laatste in mijn soort ben.

Mijn naam is Ira Levinson. Ik ben een Zuiderling en een Jood, en op beide ben ik trots. Ik ben ook een oude man. Ik ben in 1920 geboren, het jaar waarin alcohol werd verboden en vrouwen stemrecht kregen, en ik heb me vaak afgevraagd of dat de reden is dat mijn leven zo is gelopen. Ik ben per slot van rekening nooit een drinker geweest, en de vrouw met wie ik ben getrouwd stond in de rij om voor Roosevelt te stemmen zodra ze de kiesgerechtigde leeftijd had bereikt. Het zou dus niet vreemd zijn om te denken dat het jaar van mijn geboorte op de een of andere manier was voorbestemd.

Mijn vader zou me hebben uitgelachen om zo'n idee. Hij was een man van regels. 'Ira,' zei hij wel eens tegen me, toen ik nog jong was en bij hem in de kleermakerij werkte, 'ik zal je eens vertellen wat je nooit moet doen.' En dan vertelde hij het me. Zijn Regels voor het Leven noemde hij ze, en dus hoorde ik mijn hele jeugd zijn regels voor alles. Deels ging het om ethiek, geworteld in de leer van de Talmoud; en het waren waarschijnlijk dingen die de meeste ouders tegen hun kinderen zeiden. Ik kreeg te horen dat je bijvoorbeeld nooit mocht liegen, bedriegen of stelen, maar mijn

vader – een gelegenheidsjood noemde hij zichzelf in die tijd – richtte zich meestal op praktische zaken. Nooit door de regen lopen zonder een hoed, hield hij me voor. Nooit met je vingers aan het fornuis zitten, het kan nog heet zijn. Hij waarschuwde me dat ik nooit in het openbaar het geld in mijn portemonnee moest tellen en nooit sieraden van zomaar een man op straat mocht kopen, hoe goed de prijs ook leek. En zo ging hij maar door met zijn ‘nooit’, maar ondanks de willekeur van zijn adviezen besepte ik dat ik me aan bijna al zijn regels hield, misschien omdat ik mijn vader nooit wilde teleurstellen. Zijn stem volgt me, zelfs nu nog, tijdens de langste reis ooit: het leven.

Ook kreeg ik vaak te horen wat ik wél moest doen. Hij verwachtte eerlijkheid en integriteit in alle aspecten van het leven, en ik moest de deur openhouden voor vrouwen en kinderen, een stevige hand geven, de namen van mensen onthouden en de klant altijd net iets meer geven dan hij verwachtte. Zijn regels, zo ontdekte ik, waren niet alleen de basis van een filosofie die hem goed had gediend, maar ze zeiden ook alles over wie hij was. Omdat hij in eerlijkheid en integriteit geloofde, dacht hij dat anderen dat ook deden. Hij geloofde in menselijk fatsoen en ging ervan uit dat anderen net zo waren. Hij geloofde dat de meeste mensen goed wilden doen als ze de keus hadden, ook als het moeilijk was, en hij was ervan overtuigd dat het goede altijd het kwade overwint. Hij was echter niet naïef. ‘Vertrouw mensen,’ zei hij tegen me, ‘totdat ze je een reden geven om dat niet te doen. En ga daarna nooit meer met je rug naar ze toe staan.’

Meer dan wie ook is het mijn vader die me gemaakt heeft tot de man die ik nu ben.

Maar de oorlog veranderde hem. Of liever gezegd, de Holocaust veranderde hem. Die tijd tastte niet zijn intellect aan – mijn vader kon de kruiswoordpuzzel in *The New York Times* in tien minuten invullen – maar zijn ideeën over de mens. De wereld die hij dacht te kennen, klopte niet meer in zijn ogen, en hij begon te veranderen. Hij was op dat moment achter in de vijftig, en toen hij me de helft van de zaak had overgedaan, kwam hij steeds minder vaak

naar de winkel. In plaats daarvan werd hij fulltime jood. Hij ging regelmatig met mijn moeder naar de synagoge – over haar heb ik het straks wel – en gaf allerlei Joodse goede doelen financiële steun. Hij weigerde te werken op de sabbat. Met veel belangstelling volgde hij de oprichting van de staat Israël – en de burgeroorlog tussen de Joden en de Arabieren die daarop volgde – en hij ging ten minste één keer per jaar naar Jeruzalem, alsof hij op zoek was naar iets waarvan hij nooit had geweten dat hij het had gemist. Naarmate hij ouder werd, begon ik me meer zorgen te maken over die reisjes, maar hij verzekerde me dat hij prima voor zichzelf kon zorgen, en jarenlang was dat ook zo. Ondanks zijn hoge leeftijd was hij nog even scherp van geest als vroeger, maar helaas was zijn lichaam minder meegaand. Op zijn negentigste kreeg hij een hartaanval, en hoewel hij goed herstelde, raakte de rechterkant van zijn lichaam ernstig verzwakt toen hij zeven maanden later een hersenbloeding kreeg. Hij weigerde naar een verpleegtehuis te gaan, ook al had hij een rollator nodig om zich voort te bewegen, en hij bleef autorijden, ook al smeekte ik hem zijn rijbewijs op te geven. ‘Het is gevaarlijk,’ zei ik vaak, en dan haalde hij zijn schouders op.

‘Wat moet ik dan?’ antwoordde hij dan. ‘Hoe moet ik anders naar de winkel?’

Mijn vader stierf uiteindelijk een maand voor hij honderdeen zou zijn geworden, met zijn rijbewijs in zijn portemonnee en een compleet ingevulde kruiswoordpuzzel op het nachtkastje naast zich. Het was een lang leven geweest, een interessant leven, en ik merk dat ik de laatste tijd veel aan hem moet denken. Dat is ook wel logisch, denk ik, want ik heb altijd in zijn voetsporen gelopen. Elke ochtend als ik de winkel opende, droeg ik zijn Regels voor het Leven bij me in de manier waarop ik met mensen omging. Ik kende hun namen en gaf altijd net iets meer dan werd verwacht, en tot op de dag van vandaag heb ik mijn hoed bij me als ik denk dat het gaat regenen. Net als mijn vader heb ik een hartaanval gehad en loop ik achter een rollator, en hoewel ik nooit van kruiswoordpuzzels heb gehouden, lijkt ik nog even scherp van geest als

vroeger. En net als mijn vader ben ik te koppig om mijn rijbewijs op te geven. Achteraf gezien is dat waarschijnlijk een vergissing. Anders zou ik me nu niet in deze situatie bevinden: mijn auto halverwege een steile helling langs de snelweg, de motorkap rond een boom gevouwen. Dan zou ik nu niet fantaseren dat er iemand langskomt met een thermoskan koffie en een deken en zo'n draagbare troon waarop ze de farao van de ene plek naar de andere droegen. Want voor zover ik kan zien is dat de enige manier waarop ik hier ooit nog levend vandaan kom.

Dit is niet goed. Aan de andere kant van de versplinterde voorruit blijft het sneeuwen, waardoor alles wazig en verwarrend wordt. Mijn hoofd bloedt en ik word zo nu en dan overvallen door duizeligheid. Ik denk dat mijn rechterarm is gebroken. Mijn sleutelbeen ook. Mijn schouder klopt en bij de lichtste beweging verga ik van de pijn. Ik heb een jas aan, maar ik heb het nu al zo koud dat ik ril.

Ik zou liegen als ik zei dat ik niet bang was. Ik wil niet dood, en dankzij mijn ouders – mijn moeder is zesennegentig geworden – ben ik er altijd van uitgegaan dat ik genetisch gezien nog ouder zou kunnen worden dan ik nu al ben. Tot een paar maanden geleden was ik ervan overtuigd dat ik nog zeker zes goede jaren in me had. Nou ja, misschien geen góede jaren. Zo gaat dat niet op mijn leeftijd. Ik ben al een tijdje uit elkaar aan het vallen – hart, gewrichten, nieren, beetje bij beetje geeft mijn lichaam er de brui aan – maar de laatste tijd is er nog iets anders. Gezwollen in mijn longen, zei de dokter. Tumoren. Kánker. Mijn tijd wordt nu in maanden gemeten, niet in jaren... maar toch... ik ben er nog niet aan toe om dood te gaan. Vandaag niet. Ik moet nog iets doen, iets wat ik al sinds 1956 elk jaar doe. Een plechtige traditie komt ten einde, en meer dan wat ook wilde ik nog een laatste kans om afscheid te nemen.

Toch is het gek wat een man zich in zijn hoofd haalt als hij denkt dat de dood nabij is. Een ding dat ik zeker weet, als dit mijn tijd is, is dat ik liever niet op deze manier ga, met een rillend lijf, klapperend kunstgebit, totdat uiteindelijk, onvermijdelijk, mijn

hart het opgeeft. Ik weet wat er gebeurt als mensen doodgaan – ik ben inmiddels naar zo veel uitvaarten geweest dat ik de tel kwijt ben. Als ik mocht kiezen zou ik liever thuis in mijn slaap in mijn comfortabele bed overlijden. Mensen die op die manier doodgaan, zien er goed uit in een open kist, dus als ik de man met de zeis op mijn schouder voel tikken, ga ik mijn best doen om gauw op de achterbank te kruipen, heb ik al bedacht. Het laatste wat ik wil is dat ze me als een soort bizarre ijssculptuur door en door bevroren vinden. Hoe krijgen ze mijn lichaam er dan ooit uit? Ik zit zodanig achter het stuur klem dat het is alsof je een piano uit een badkamer moet krijgen. Ik zie al voor me hoe een of andere brandweerman in het ijs hakt, mijn lichaam heen en weer duwt en dingen zegt als: ‘duw het hoofd even deze kant op, Steve’ of ‘wiebel even met de armen van die ouwe vent, Joe’, terwijl ze proberen mijn bevroren lichaam uit de auto te hijsen. Botsend en schokkend, duwend en trekkend, totdat mijn lijf met een laatste ruk op de grond valt. Nee, dank je wel. Ik heb mijn trots. Dus wat ik al zei, als het erop aankomt, doe ik mijn best om naar de achterbank te klauteren en mijn ogen dicht te doen. Dan kunnen ze me er als een visstick uit schuiven.

Maar misschien komt het zover niet. Misschien ziet iemand de bandensporen op de weg, de sporen die zo de greppel in lopen. Misschien dat er wel iemand stopt, omlaag roept, met een zaklamp schijnt en beseft dat er een auto ligt. Het is niet ondenkbaar; het zou kunnen. Het sneeuwt en dan rijden mensen altijd langzaam. Ik word vast gevonden. Ze moeten me vinden.

Toch?

Misschien ook niet.

Het blijft sneeuwen. Mijn adem komt in kleine wolkjes uit mijn mond, als van een draak, en mijn lichaam doet nu pijn van de kou. Maar het had erger gekund. Omdat het koud was toen ik vertrok – ook al sneeuwde het nog niet – had ik me gekleed op de winter. Ik heb twee shirts aan, een trui, handschoenen en een hoed. De auto staat schuin omlaag. Ik zit nog steeds in mijn gordel, die mijn

gewicht opvangt, en mijn hoofd ligt op het stuur. De airbag is opgeblazen en verspreidt wit stof en de bijtende lucht van buskruit in de auto. Echt aangenaam is het niet, maar het gaat.

Maar mijn lichaam klopt. Ik denk niet dat de airbag goed gewerkt heeft, want ik ben met mijn hoofd tegen het stuur aan geklapt en ben een tijdje bewusteloos geweest. Hoe lang weet ik niet. De jaap op mijn hoofd bloedt nog steeds en het lijkt wel of de botten in mijn rechterarm door de huid proberen te steken. Zowel mijn sleutelbeen als mijn schouder klopt, en ik durf me niet te bewegen. Ik hou mezelf voor dat het erger had gekund. Het sneeuwt wel, maar het is niet ijskoud buiten. Vannacht daalt de temperatuur naar min vier, maar morgen gaat hij weer naar plus drie, is de verwachting. De wind gaat ook aantrekken tot windkracht vijf. Morgen, zondag, gaat het nog harder waaien, maar maandagnacht wordt het weer langzaam beter. Tegen die tijd is het koufront grotendeels gepasseerd en gaat de wind liggen. Dinsdag wordt er een temperatuur van vijf tot zeven graden verwacht.

Dat weet ik omdat ik altijd naar The Weather Channel kijk. Dat is niet zo deprimerend als het nieuws en ik vind het interessant. Ze tonen er niet alleen de weersverwachting; ze zenden ook programma's uit over rampzalige weersfenomenen uit het verleden. Ik heb programma's gezien over mensen die op het toilet zaten toen een tornado het huis van zijn grondvesten rukte en ik heb mensen horen praten over hoe ze zijn gered nadat ze tijdens een overstroming door het water waren meegesleurd. Op The Weather Channel hebben ze de rampen altijd overleefd, want dit zijn de mensen die geïnterviewd zijn voor het programma. Ik vind het fijn om van tevoren te weten dat mensen het overleven. Vorig jaar heb ik een verhaal gezien over forenzen die werden overvallen door een sneeuwstorm in Chicago. Het sneeuwde zo erg dat wegen werden afgesloten terwijl er nog mensen op zaten. Acht uur lang zaten duizenden mensen op de snelweg vast, konden ze geen kant op terwijl de temperatuur kelderde. Het verhaal dat ik zag richtte zich op twee mensen die in die sneeuwstorm hadden gezeten, maar wat me raakte was het feit ze geen van beiden voor-

bereid waren geweest op zulk weer. Allebei waren ze bijna onderkoeld geraakt toen de storm over hen heen was geraasd. En ik moet toegeven dat ik dat niet begreep. Mensen die in Chicago wonen weten dat het regelmatig sneeuwt; ze hebben ervaring met sneeuwstormen vanuit Canada, dus moeten ze toch beseffen dat het koud kan worden. Hoe kunnen ze dat soort dingen nou niet weten? Als ik op zo'n plek woonde, zou ik rond Halloween al reddingsdekens, mutsen, een extra winterjas, een hoofdband, handschoenen, een schep, een zaklamp, handwarmers en flessen water achter in de auto hebben liggen. Als ik in Chicago woonde zou ik twee weken vast kunnen zitten in een sneeuwstorm voordat ik me zorgen zou gaan maken.

Mijn probleem is alleen dat ik in North Carolina woon. En normaal gesproken rijd ik alleen korte afstanden – met uitzondering van een jaarlijkse rit naar de bergen, meestal in de zomer. Mijn kofferbak is dus leeg, maar ik voel me wat getroost door het feit dat ik er niets aan zou hebben, al lag er een compleet hotel in mijn kofferbak. Het talud is ijzig en steil, dus kan ik er toch niet bij, al lagen alle kostbaarheden van Toetanchamon achterin. Toch ben ik niet geheel onvoorbereid op wat me is overkomen. Toen ik van huis wegging, heb ik een thermoskan met koffie, twee boterhammen, wat pruimen en een flesje water meegenomen. Het eten heb ik op de stoel naast me neergelegd, naast de brief die ik had geschreven, en ook al is alles tijdens het ongeluk ergens anders naartoe geslingerd, ik voel me getroost door de wetenschap dat het wel ergens ligt. Als ik honger genoeg krijg, probeer ik het wel te vinden, maar nu al begrijp ik dat eten en drinken hun prijs hebben. Wat erin gaat, moet er ook weer uit, en ik heb nog niet uitgepuzzeld hoe het eruit moet. Mijn rollator ligt op de achterbank, en de helling zou me regelrecht mijn graf in smijten; gezien mijn verwondingen zijn natuurlijke behoeften nu niet aan de orde.

Over het ongeluk. Ik zou wel een spannend verhaal kunnen verzinnen over ijzige omstandigheden of over een boze, gefrustreerde chauffeur die me van de weg heeft gereden, maar zo is het niet gegaan. Wat er is gebeurd, is het volgende: het was donker en

het begon te sneeuwen, steeds harder, en opeens was de weg gewoon verdwenen. Ik denk dat ik een bocht naderde – ik zeg ‘denk’ want die bocht heb ik dus niet gezien – en vervolgens schoot ik door de vangrail en dook ik de steile helling af. Nu zit ik hier in mijn eentje in het donker en vraag ik me af of The Weather Channel ooit een programma aan me zal wijden.

Ik zie niets meer door de voorruit. Ondanks de pijnscheuten probeer ik de ruitenwissers aan te doen, al heb ik weinig hoop, maar even later duwen ze de sneeuw opzij en laten ze een dun laagje ijs achter. Ik vind het verbazingwekkend, deze vluchtige blijk van zoiets normaals, maar tegen mijn zin doe ik de ruitenwissers weer uit, evenals de koplampen, waarvan ik was vergeten dat ze nog aan waren. Ik hou mezelf voor dat ik zuinig moet zijn met de accu voor het geval ik de claxon moet gebruiken.

Ik verschuif en voel een stekende pijn die door mijn arm naar mijn sleutelbeen schiet. De wereld wordt zwart. Ondraaglijke pijn. Ik adem in en uit, wacht tot de withete pijn wegebt. Lieve God, alstublieft. Ik schreeuw het bijna uit, maar dan trekt de pijn wonder boven wonder langzaam weg. Ik adem rustig, probeer mijn tranen binnen te houden, en als de pijn eindelijk weg is, ben ik uitgeput. Ik zou eindeloos kunnen slapen, om nooit meer wakker te worden. Ik doe mijn ogen dicht. Ik ben moe, zo moe.

Merkwaardig genoeg moet ik aan Daniel McCallum denken en aan de middag van het bezoek. Ik denk aan het cadeau dat hij heeft nagelaten, en terwijl ik langzaam wegzak, vraag ik me loom af hoe lang het zal duren voordat iemand me vindt.

‘Ira.’

Eerst hoor ik het in mijn droom, onduidelijk en vormeloos, een onderwatergeluid. Het duurt even voordat ik beseft dat iemand mijn naam zegt. Maar dat kan niet.

‘Je moet wakker worden, Ira.’

Mijn oogleden gaan trillend open. Naast me zie ik Ruth, mijn vrouw.

‘Ik ben wakker,’ zeg ik, met mijn hoofd op het stuur. Zonder

mijn bril, die door de klap is verdwenen, zie ik haar onscherp als een geest.

‘Je bent van de snelweg geraakt.’

Ik knipper met mijn ogen. ‘Een of andere idioot heeft me van de weg gereden. Ik kwam op een stuk ijs. Als ik mijn katachtige reflexen niet had gehad, zou het leed niet te overzien zijn.’

‘Je bent van de weg af gereden omdat je stekeblind bent en te oud om nog achter het stuur te zitten. Hoe vaak heb ik je niet gezegd dat je een gevaar op de weg bent?’

‘Dat heb je nooit tegen me gezegd.’

‘Dat had ik anders wel moeten doen. Je hebt die bocht niet eens gezien.’ Ze zwijgt. ‘Je bloedt.’

Ik til mijn hoofd op, veeg met mijn goede hand langs mijn voorhoofd en zie dat hij rood is. Er zit bloed op het stuur en het dashboard. Overal rode vegen. Ik vraag me af hoeveel bloed ik heb verloren. ‘Ik weet het.’

‘Je arm is gebroken. En je sleutelbeen ook. En er is iets met je schouder.’

‘Dat weet ik,’ zeg ik opnieuw. Als ik met mijn ogen knipper, wordt Ruth weer even wat vager.

‘Je moet naar het ziekenhuis.’

‘Mij hoor je niet tegenspreken.’

‘Ik maak me zorgen om je.’

Ik haal een paar keer diep adem voordat ik antwoord geef. ‘Ik maak me ook zorgen om mij,’ zeg ik uiteindelijk.

Mijn vrouw, Ruth, zit niet echt bij me in de auto. Dat beseft ik. Ze is negen jaar geleden overleden, de dag waarop mijn leven tot stilstand kwam. Zo voelt het. Ik riep haar vanuit de woonkamer en toen ze geen antwoord gaf, stond ik op. Destijds liep ik nog zonder rollator, ook al ging het langzaam, en toen ik bij de slaapkamer kwam, zag ik haar op de grond bij het bed liggen, op haar rechterzij. Ik belde een ambulance en ging op mijn knieën naast haar zitten. Ik rolde haar op haar rug en legde mijn hand in haar hals, maar kon niets voelen. Ik legde mijn mond op de hare, ademde in en uit, zoals ik op tv had gezien. Haar borstkas ging op en neer en

ik ademde totdat de wereld zwart werd aan de randen, maar ze reageerde niet. Ik kuste haar lippen en haar wangen en hield haar dicht tegen me aan totdat de ambulance arriveerde. Ruth, die meer dan vijfenvijftig jaar mijn vrouw was geweest, was overleden, en in een fractie van een seconde was alles waar ik van had gehouden weg.

‘Wat doe je hier?’ vraag ik haar.

‘Wat is dat nou voor vraag? Ik ben hier voor jou.’

Natuurlijk. ‘Hoe lang heb ik geslapen?’

‘Dat weet ik niet,’ antwoordt ze. ‘Maar het is donker. Volgens mij heb je het koud.’

‘Ik heb het altijd koud.’

‘Niet zoals nu.’

‘Nee,’ beaam ik, ‘niet zoals nu.’

‘Waarom reed je hier? Waar wilde je naartoe?’

Ik wil me bewegen, maar de herinnering aan die stekende pijn weerhoudt me ervan. ‘Dat weet je best.’

‘Ja,’ zegt ze. ‘Je was op weg naar Black Mountain. Waar we tijdens onze huwelijksreis zijn geweest.’

‘Ik wilde er nog een laatste keer naartoe. Het is onze dag, morgen.’

Ze reageert niet direct. ‘Volgens mij ben jij niet goed wijs. We zijn in augustus getrouwd, niet in februari.’

‘Ik heb het niet over onze trouwdag,’ zeg ik. Ik vertel er niet bij dat de dokter heeft gezegd dat ik augustus waarschijnlijk niet ga halen. ‘Onze andere dag,’ zeg ik in plaats daarvan.

‘Waar heb je het over? Er is geen andere dag. Er is er maar één.’

‘De dag waarop mijn leven voorgoed veranderde,’ zeg ik. ‘De dag dat ik je voor het eerst zag.’

Even is Ruth stil. Ze weet dat ik het meen, maar in tegenstelling tot ondergetekende heeft ze er moeite mee om zulke dingen hardop te zeggen. Ze hield hartstochtelijk veel van me, en dat voelde ik wanneer ik de blik op haar gezicht zag, wanneer ik haar lichaam voelde, wanneer ik haar lippen teder over mijn huid voelde strijken. En toen ik het het hardste nodig had, hield ze ook op schrijf van me.

‘6 februari 1939,’ zeg ik. ‘Je was in de stad aan het winkelen met je moeder, Elisabeth, toen jullie de winkel binnenkwamen. Je moeder wilde een hoed voor je vader kopen.’

Ze leunt achterover in de stoel zonder haar blik van me af te wenden. ‘Je kwam uit de achterkamer. En even later je moeder ook.’

Ja, ik weet het opeens weer, mijn moeder kwam achter me aan. Ruth heeft altijd een geweldig geheugen gehad.

Net als de familie van mijn moeder kwam Ruths familie uit Wenen, maar ze waren pas twee maanden daarvoor naar North Carolina geëmigreerd. Ze waren Wenen ontvlucht na de Anschluss van Oostenrijk, toen Hitler en de nazi's Oostenrijk inlijfden bij het Reich. Ruths vader, Jakob Pfeffer, hoogleraar kunstgeschiedenis, wist wat de opkomst van Hitler voor de Joden betekende, en hij verkocht alles wat hij bezat om aan het noodzakelijke smeergeld te komen om de vrijheid van zijn familie veilig te stellen. Nadat ze de grens met Zwitserland waren overgestoken, reisden ze naar Londen en daarna naar New York, voordat ze uiteindelijk in Greensboro kwamen. Een van Jakobs ooms was meubelmaker in de buurt van de winkel van mijn vader, en maandenlang woonden Ruth en haar familie daar in twee kleine kamertjes boven de werkplaats. Later kwam ik erachter dat Ruth 's nachts zo'n last had van de vernisdampen dat ze nauwelijks kon slapen.

‘We gingen naar jullie winkel omdat we wisten dat je moeder Duits sprak. We hadden gehoord dat zij ons kon helpen.’ Ze schudde het hoofd. ‘We hadden zo'n heimwee, snakten ernaar om iemand van thuis te ontmoeten.’

Ik knik. Dat geloof ik, tenminste. ‘Mijn moeder legde alles uit toen je weg was. Ze moest wel. Ik begreep geen woord van wat jullie zeiden.’

‘Je moeder had jou Duits moeten leren.’

‘Wat deed het ertoe? Voordat jij de winkel uit was, wist ik al dat wij ooit zouden trouwen. We hadden alle tijd van de wereld om te praten.’

‘Dat zeg je altijd, maar daar klopt niets van. Je keek amper naar me.’

‘Dat kon ik niet. Je was het mooiste meisje dat ik ooit had gezien. Het was als tegen de zon in kijken.’

‘Ach, quatsch...’ snuift ze. ‘Ik was niet mooi. Ik was een kind. Ik was nog maar zestien.’

‘Ik was net negentien. En ik kreeg gelijk.’

Ze slaakt een zucht. ‘Ja,’ zegt ze, ‘je had gelijk.’

Ik had Ruth en haar ouders natuurlijk wel vaker gezien. Ze gingen naar dezelfde synagoge als wij en zaten vooraan, buitenlanders in een vreemd land. Mijn moeder had ze aangewezen na de dienst, had discreet naar hen geknikt toen ze haastig naar huis liepen.

Ik was altijd dol op onze zaterdagochtendwandeling van de synagoge naar huis, wanneer ik mijn moeder helemaal voor mezelf had. Onze gesprekken gingen dan van het ene onderwerp over op het andere, en ik genoot van haar onverdeelde aandacht. Ik kon haar over problemen vertellen of haar vragen stellen die in me opkwamen, zelfs vragen die mijn vader zinloos zou hebben gevonden. Mijn vader kwam altijd met advies, maar mijn moeder bood me troost en liefde. Mijn vader ging nooit mee; hij deed de winkel liever vroeg open op zaterdagochtend, in de hoop dat het weekend nog wat zou opleveren. Mijn moeder begreep dat. Tegen die tijd besefte zelfs ik dat het moeilijk was om de winkel überhaupt nog open te houden. De Depressie had Greensboro hard geraakt en er waren dagen dat er geen klant in de winkel kwam. Veel mensen waren werkloos en nog meer mensen hadden honger. Mensen stonden in de rij voor soep of brood. Veel lokale banken gingen failliet en namen het spaargeld van hun klanten met zich mee. Mijn vader was het type om in goede tijden geld opzij te zetten, maar in 1939 werd het ook voor hem moeilijk.

Mijn moeder had altijd met mijn vader samengewerkt, ook al was dat zelden in de winkel zelf. In die tijd verwachtten mannen – en onze klantenkring bestond bijna alleen maar uit mannen – dat ze geholpen werden door een man, zowel bij het uitzoeken als

bij het aanmeten van een pak. Maar mijn moeder hield de deur van de opslagkamer op een kier, waardoor ze de klanten perfect kon zien. Mijn moeder, moet ik zeggen, was een genie in haar vak. Mijn vader trok en hees en zette krijtstrepen op de juiste plaatsen, maar mijn moeder kon met één blik zien of ze de strepen van mijn vader moest aanpassen. In gedachten kon ze de klant in zijn pak voor zich zien en ze wist precies waar elke vouw en zoom moest komen. Mijn vader begreep dit – daarom had hij de spiegel ook op die plek neergezet. Sommige mannen zouden zich er misschien bedreigd door hebben gevoeld, maar mijn vader maakte het trots. Een van mijn vaders Regels voor het Leven was: trouw met een vrouw die slimmer is dan jijzelf. ‘Dat heb ik gedaan,’ zei hij dan tegen me, ‘en dat moet jij ook doen. Waarom zou je de enige zijn die moet nadenken?’

Mijn moeder, moet ik toegeven, was ook daadwerkelijk slimmer dan mijn vader. Hoewel ze nooit heeft leren koken – mijn moeder had uit de keuken verbannen moeten worden – sprak ze vier talen en kon ze Dostojevski in het Russisch citeren; ze kon uitstekend pianospelen en had aan de universiteit van Wenen gestudeerd in een tijd dat vrouwelijke studenten een zeldzaamheid waren. Mijn vader daarentegen had nooit gestudeerd. Net als ik had hij van kinds af aan in de kleermakerij van zijn vader gewerkt, en hij was goed in rekenen en de omgang met klanten. En net als ik had hij zijn aanstaande vrouw in de synagoge ontmoet toen ze nog maar net in Greensboro woonde.

Maar daar houden de overeenkomsten op, want vaak vroeg ik me af of mijn ouders samen gelukkig waren. Je kunt natuurlijk zeggen dat de tijden anders waren, dat mensen minder uit liefde trouwden dan uit praktische overwegingen. En ik zeg niet dat ze niet in veel opzichten goed bij elkaar pasten. Ze waren goede partners, mijn ouders, en ik heb ze nooit ruzie horen maken. Toch vroeg ik me vaak af of ze ooit verliefd zijn geweest. In al die jaren dat ik bij hen woonde, heb ik ze nooit zien zoenen, en ze waren ook geen mensen die graag elkaars hand vasthielden. 's Avonds deed mijn vader de boekhouding aan de keukentafel,

terwijl mijn moeder met een opengeslagen boek op schoot in de woonkamer zat. Later, toen mijn ouders gepensioneerd waren en ik de zaak had overgenomen, hoopte ik dat hun band hechter zou worden. Ik dacht dat ze misschien samen zouden willen reizen, cruises zouden gaan maken of dagjes uit zouden gaan, maar na het eerste bezoek aan Jeruzalem reisde mijn vader altijd alleen. Ze namen genoeg met gescheiden levens en groeiden verder uit elkaar, tot ze weer vreemden waren. Tegen de tijd dat ze in de tachtig waren, was het alsof ze elkaar helemaal niets meer te zeggen hadden. Urenlang konden ze in dezelfde ruimte zitten zonder een woord met elkaar te wisselen. Als Ruth en ik dan op bezoek kwamen, praatten we meestal eerst een tijdje met de een en daarna met de ander, en na afloop in de auto gaf Ruth me altijd een kneepje in mijn hand, alsof ze zich voornam dat wij nooit zo zouden worden.

Ruth had het moeilijker met hun relatie dan mijn ouders zelf. Zij hadden schijnbaar geen behoefte om de kloof tussen hen te dichten. Ze waren tevreden, ieder in hun eigen wereld. Naarmate ze ouder werden, ontwikkelde mijn moeder een passie voor tuintieren en was ze urenlang in de achtertuin bezig met het snoeien van planten. Mijn vader keek graag naar oude westerns en het avondnieuws, terwijl mijn moeder haar boeken had. En ze hadden natuurlijk altijd belangstelling voor de kunstwerken die Ruth en ik verzamelden, de kunst die ons uiteindelijk rijk maakte.

‘Daarna kwam je een hele tijd niet in de winkel,’ zeg ik tegen Ruth.

Buiten ligt de sneeuw als een deken op de voorruit en het blijft maar sneeuwen. Volgens The Weather Channel had het zullen stoppen, maar ondanks de wonderen van de moderne technologie en weersvoorspellingen, zijn weersverwachtingen nog altijd niet volmaakt. Ook dat is een reden waarom ik The Weather Channel interessant vind.

‘Mijn moeder kocht de hoed. Voor iets anders hadden we geen geld.’

‘Maar je vond me knap.’

‘Nee. Je had te grote oren. Ik hou van kleine oren.’

Ze heeft gelijk wat betreft mijn oren. Mijn oren zijn groot en het zijn net zulke flaporen als van mijn vader, maar in tegenstelling tot mijn vader schaamde ik me voor ze. Als jonge jongen, toen ik een jaar of acht, negen was, nam ik wat stof mee uit de winkel, knipte er een lange reep van en wond die de hele zomer elke avond om mijn hoofd, in de hoop dat mijn oren dichter naar mijn schedel zouden groeien. Mijn moeder deed alsof ze het niet zag als ze ’s avonds bij me kwam kijken, maar soms hoorde ik mijn vader op een bijna beledigde toon tegen haar fluisteren. ‘Hij heeft mijn oren,’ zei hij dan tegen haar. ‘Wat is er zo erg aan mijn oren?’

Ik vertelde dit aan Ruth toen we net getrouwd waren, en ze moest erom lachen. Vanaf dat moment plaagde ze me af en toe met mijn oren, net als nu, maar in al die tijd dat we samen zijn geweest, waren haar opmerkingen nooit gemeen.

‘Ik dacht dat je van mijn oren hield. Dat zei je altijd als je ze kuste.’

‘Ik hield van je gezicht. Je had een vriendelijk gezicht. Je oren hoorden daar toevallig bij. Ik wilde je niet kwetsen.’

‘Een vriendelijk gezicht?’

‘Ja, er lag een mildheid in je ogen, alsof je alleen het goede in mensen zag. Dat viel me op, ook al keek je me amper aan.’

‘Ik probeerde mijn moed bijeen te rapen om je te vragen of ik je thuis mocht brengen.’

‘Nee,’ zegt ze, en ze schudt haar hoofd. Hoewel haar beeld vaag is, klinkt haar stem jeugdig, als de zestienjarige die ik zo lang geleden leerde kennen. ‘Daarna zag ik je heel vaak in de synagoge en je vroeg me nooit wat. Ik wachtte zelfs een paar keer op je, maar dan liep je zonder iets te zeggen langs me.’

‘Je sprak geen Engels.’

‘Tegen die tijd kon ik het wel een beetje volgen en ook een beetje spreken. Als je het had gevraagd, zou ik hebben gezegd: “Goed, Ira. Ik loop met jou mee.”’

Ze zegt het met een accent. Weens Duits, zacht en muzikaal.

Zangerig. In de jaren daarna werd haar accent minder, maar het verdween nooit helemaal.

‘Dat zouden je ouders nooit goedgevonden hebben.’

‘Mijn moeder wel. Ze vond je aardig. Jouw moeder had haar verteld dat je op een dag de zaak zou overnemen.’

‘Ik wist het wel! Ik heb altijd gedacht dat je om mijn geld met me getrouwd bent.’

‘Welk geld? Je had geen geld. Als ik een rijke man had gewild, dan was ik wel met David Epstein getrouwd. Zijn vader was eigenaar van de katoenfabriek en ze woonden in een herenhuis.’

Ook dat is een van de grapjes binnen ons huwelijk. Wat mijn moeder had gezegd klopte, maar zelfs zij wist dat het niet een zaak was waar je rijk van werd. Het begon als een kleine zaak en dat bleef het ook, tot de dag dat ik hem eindelijk verkocht en met pensioen ging.

‘Ik weet nog dat ik jullie tweeën bij de ijssalon aan de overkant van de straat zag zitten. Jullie zagen elkaar daar bijna elke dag die zomer.’

‘Ik hield van chocolade-ijs. Dat had ik nog nooit gehad.’

‘Ik was jaloers.’

‘En terecht,’ zegt ze. ‘Hij was rijk en knap en hij had perfecte oren.’

Ik glimlach en zou willen dat ik haar beter kon zien. Maar in het donker is dat onmogelijk. ‘Een tijdlang dacht ik dat jullie zouden trouwen.’

‘Hij heeft me meer dan eens gevraagd en dan zei ik dat ik te jong was, dat hij moest wachten tot ik afgestudeerd was. Maar dat was een leugen. De waarheid was dat ik mijn oog op jou had laten vallen. Daarom wilde ik altijd naar de ijssalon tegenover je vaders winkel.’

Dat wist ik natuurlijk al. Maar ik vind het fijn om het haar te horen zeggen.

‘Dan stond ik bij de etalage en keek ik naar jullie.’

‘Soms zag ik je staan.’ Ze glimlacht. ‘Ik heb zelfs een keertje gezwaaid en toch vroeg je nooit of je met me op mocht lopen.’

‘David was een vriend van me.’

Dat is waar, en dat is hij het grootste deel van ons leven gebleven. We waren bevriend met David en zijn vrouw Rachel, en Ruth gaf een van hun kinderen bijles.

‘Het had niets met vriendschap te maken. Je was bang voor me. Je bent altijd verlegen geweest.’

‘Dan zie je me voor iemand anders aan. Ik was galant, een charmeur, een jonge Frank Sinatra. Soms moest ik me verstoppen voor de vele vrouwen die achter me aan zaten.’

‘Je staarde naar je voeten als je liep en je werd knalrood als ik zwaaide. En toen, in augustus, vertrok je. Je ging studeren.’

Ik ging naar The College of William & Mary in Williamsburg, Virginia en kwam pas in december weer thuis. Die maand zag ik Ruth twee keer in de synagoge, beide keren van een afstandje, en daarna vertrok ik weer. In mei kwam ik weer thuis en de hele zomer werkte ik in de zaak. Tegen die tijd woedde de Tweede Wereldoorlog in Europa. Hitler had Polen en Noorwegen veroverd, had België, Luxemburg en Nederland verslagen en maakte korte metten met de Fransen. In elke krant, in elk gesprek ging het alleen maar over de oorlog. Niemand wist wanneer Amerika zich in het conflict zou mengen en de stemming was grimmig. Enkele weken later werden de Fransen definitief verslagen.

‘Je had nog steeds iets met David toen ik terugkwam.’

‘Maar ik was in het jaar dat jij weg was ook bevriend geraakt met je moeder. Als mijn vader aan het werk was, gingen mijn moeder en ik naar de winkel. Dan spraken we over Wenen en ons oude leven. Mijn moeder en ik hadden natuurlijk heimwee, maar ik was ook boos. Ik vond North Carolina maar niets. Ik vond dit land maar niets. Ik had het gevoel dat ik er niet thuishoorde. Ondanks de oorlog wilde ik deels terug. Ik wilde mijn familie helpen. We maakten ons zorgen om hen.’

Ik zie dat ze zich naar het raam wendt, en in de stilte die volgt denkt Ruth aan haar grootouders, tantes, ooms, neven en nichten. De avond voordat Ruth en haar ouders naar Zwitserland vertrokken, waren tientallen familieleden bijeengekomen voor een af-

scheidsdiner. Gespannen hadden ze afscheid van elkaar genomen, elkaar beloofd om contact te houden, en hoewel sommigen blij voor hen waren, dacht bijna iedereen dat het een overdreven stap was van Ruths vader en dat het dwaas was om alles op te geven in ruil voor een onzekere toekomst. Toch hadden een paar familieleden gouden munten in zijn hand gedrukt, en met die munten hadden ze tijdens de zes weken durende reis naar North Carolina hun onderdak en eten betaald. De rest van de familie was in Wenen gebleven. In de zomer van 1940 droegen ze allemaal een davidster op hun mouw en mochten de meesten van hen niet meer werken. Tegen die tijd was vluchten niet meer mogelijk.

Mijn moeder vertelde me wel eens over deze bezoekjes van Ruth en over hun zorgen. Mijn moeder had net als Ruth nog familie in Wenen, maar zoals zo velen hadden we geen idee wat er ging komen en hoe gruwelijk het uiteindelijk zou zijn. Ruth wist het ook niet, maar haar vader had het beseft. Hij had het beseft op het moment dat er nog tijd was om te vluchten. Hij was, daar raakte ik later van overtuigd, de intelligentste man die ik ooit had ontmoet.

‘Maakte je vader toen al meubelen?’

‘Ja,’ zei Ruth. ‘Geen van de universiteiten wilde hem hebben, dus pakte hij alles aan om ervoor te zorgen dat er brood op de plank kwam. Maar het was moeilijk voor hem. Hij was niet gemaakt voor een leven als meubelmaker. In het begin kwam hij uitgeput thuis, had hij zaagsel in zijn haar en verband om zijn handen, en hij viel in zijn stoel in slaap zodra hij ging zitten. Maar hij klaagde nooit. Hij wist dat we ons gelukkig mochten prijzen. Als hij dan wakker werd, douchte hij en trok hij zijn pak aan voor het eten. Dat was zijn manier om niet te vergeten wie hij eens was geweest. En we hadden altijd levendige gesprekken aan tafel. Hij wilde weten wat ik die dag op school had geleerd en luisterde aandachtig naar wat ik vertelde. Dan probeerde hij me dingen van een andere kant te laten bekijken. “Waarom is dat, denk je?” Ik wist heus wel wat hij deed. Eens een docent, altijd een docent, en hij was er goed in. Ik denk dat hij er daarom ook in slaagde om na